

RUS TILI TA'LIMIDA TEMATIK YONDASHUV ASOSIDA TALABALARNING MUSTAQIL TA'LIM FAOLIYATINI SHAKLLANTIRISH

Mirzayev Rustamjon Mahmudovich

Andijon davlat texnika instituti,

Andijon shaxri, O'zbekiston

Annotatsiya: Mazkur maqolada rus tilini o'qitishda tematik yondashuv asosida talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatini rivojlantirish masalalari yoritilgan. Unda tematik ta'limning nazariy asoslari, uning didaktik imkoniyatlari hamda talabalar mustaqil ishlash ko'nikmalarini shakllantirishdagi o'rni tahlil qilinadi. Shuningdek, tematik yondashuv asosida tashkil etilgan darslarning samaradorligi, o'z-o'zini boshqarish va refleksiya jarayonlarining rivojiga ta'siri ko'rsatib beriladi.

Kalit so'zlar: mustaqil ta'lim, tematik yondashuv, rus tili, o'quv faoliyati, refleksiya, kompetensiya,

ФОРМИРОВАНИЕ АВТОНОМНОЙ УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СТУДЕНТОВ НА ОСНОВЕ ТЕМАТИЧЕСКОГО ПОДХОДА В ОБУЧЕНИИ РУССКОМУ ЯЗЫКУ

Мирзаев Рустамжон Махмудович

Андижанский Государственный технический институт

г. Андижан, Республика Узбекистан

Аннотация: В данной статье рассматриваются вопросы развития самостоятельной учебной деятельности студентов на основе тематического подхода в обучении русскому языку. Анализируются теоретические основы тематического обучения, его дидактические возможности, а также его роль в формировании навыков самостоятельной работы студентов. Кроме того,

показано влияние тематического подхода на эффективность учебного процесса, развитие самоуправления и рефлексивных процессов.

Ключевые слова: самостоятельное обучение, тематический подход, русский язык, учебная деятельность, рефлексия, компетенция.

FORMATION OF STUDENTS' AUTONOMOUS LEARNING ACTIVITY BASED ON A THEMATIC APPROACH IN TEACHING THE RUSSIAN LANGUAGE

Mirzayev Rustamjon Mahmudovich
Andijan State Technical Institute
Andijan, Republic of Uzbekistan

Annotation: This article examines the development of students' independent learning activity based on a thematic approach in teaching the Russian language. It analyzes the theoretical foundations of thematic learning, its didactic possibilities, and its role in forming students' independent learning skills. In addition, the study highlights the effectiveness of the thematic approach in the educational process and its impact on the development of self-management and reflective thinking.

Keywords: independent learning, thematic approach, Russian language, learning activity, reflection, competence.

Bugungi globallashuv jarayonida oliy ta'lim tizimi oldida turgan asosiy vazifalardan biri – raqobatbardosh, mustaqil fikrlay oladigan va o'z bilimini doimiy ravishda rivojlantira oladigan mutaxassislarni tayyorlashdan iborat. Shu nuqtai nazardan, talabalarni faqat tayyor bilimlar bilan qurollantirish emas, balki ularni mustaqil ta'lim faoliyatiga yo'naltirish dolzarb masala hisoblanadi.

Rus tilini o'qitish jarayonida ham talabalarning mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Bunda tematik yondashuv samarali pedagogik texnologiyalardan biri sifatida namoyon bo'ladi.

Тематик та'лим — бу о'қув jarayonini ma'lum mavzular yoki mazmuniy yo'nalishlar asosida tashkil etishga yo'naltirilgan zamonaviy pedagogik texnologiya bo'lib, unda o'quv materiali mantiqan izchil va yaxlit birliklar ko'rinishida tuziladi. Bunday yondashuv talabalarning bilimlarni tizimli ravishda o'zlashtirishiga, nazariy va amaliy faoliyatni uyg'unlashtirishiga hamda mustaqil ta'lim faoliyatini samarali rivojlantirishiga xizmat qiladi. Har bir tematik birlik o'z ichiga aniq maqsadlar, o'quv mazmuni, bajariladigan topshiriqlar tizimi, nazorat shakllari hamda baholash mezonlarini qamrab oladi. Bu esa ta'lim jarayonining aniq rejalashtirilishi va natijadorligini ta'minlaydi.

Тематик yondashuvning asosiy tamoyillari o'quv jarayonining yaxlit va uzviy tashkil etilishiga asoslanadi. Avvalo, o'quv jarayonining tizimliliigi ta'lim mazmunining mantiqan bog'langan va izchil ketma-ketlikda berilishini ta'minlaydi. Bosqichma-bosqich o'rganish tamoyili esa talabalarga murakkab bilim va ko'nikmalarni soddadan murakkabga qarab o'zlashtirish imkonini yaratadi. Shu bilan birga, mustaqillik va faollik tamoyili talabalarning o'quv jarayonida faol ishtirokini kuchaytirib, ularni mustaqil fikrlash va qaror qabul qilishga yo'naltiradi. O'z-o'zini nazorat qilish tamoyili esa talabalarda o'z bilim darajasini baholash, xatolarini aniqlash va ularni tuzatish ko'nikmalarini shakllantiradi. Nihoyat, natijaga yo'naltirilganlik tamoyili ta'lim jarayonini aniq kompetensiyalar va yakuniy o'quv natijalariga erishishga qaratadi.

Mustaqil ta'lim — bu talabaning o'quv jarayonida o'qituvchi rahbarligida yoki to'liq mustaqil ravishda bilimlarni egallashi, ularni mustahkamlashi hamda kengaytirib borishi bilan bog'liq uzluksiz faoliyatdir. Ushbu jarayon talabaning shaxsiy o'quv faolligini rivojlantirishga xizmat qilib, uning bilim olishga bo'lgan mas'uliyati va ichki motivatsiyasini kuchaytiradi. Mustaqil ta'lim jarayonida talaba nafaqat tayyor bilimlarni qabul qiladi, balki ularni tahlil qiladi, qayta ishlaydi va amaliyotda qo'llashga harakat qiladi.

Mazkur faoliyat bir qator muhim ko'nikmalarni shakllantirish va rivojlantirishni o'z ichiga oladi. Jumladan, axborotni izlash va saralash ko'nikmasi

talabaning turli manbalardan kerakli ma'lumotlarni topish va ularni tanqidiy yondashuv asosida ajratib olish qobiliyatini rivojlantiradi. Tahlil qilish va umumlashtirish esa olingan bilimlarni tizimlashtirish, ular orasidagi bog'liqlikni aniqlash hamda xulosa chiqarish imkonini beradi. O'z faoliyatini rejalashtirish ko'nikmasi talabaning o'qish jarayonini maqsadli tashkil etishi, vaqtni samarali taqsimlashi va bosqichma-bosqich ishlashini ta'minlaydi. Shuningdek, o'z-o'zini baholash va nazorat qilish ko'nikmasi talabaning o'z bilim darajasini tahlil qilishi, kamchiliklarini aniqlashi va ularni bartaraf etish bo'yicha mustaqil qaror qabul qilishiga yordam beradi.

Rus tilini o'rganishda mustaqil ta'lim faoliyati ayniqsa muhim bo'lib, u til kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Rus tili darslarida tematik yondashuv asosida mustaqil ta'limni tashkil etish quyidagi bosqichlarni o'z ichiga oladi:

1. Motivatsion bosqich – talabalarni o'quv faoliyatiga jalb etish, maqsadni tushuntirish.
2. Axborot bosqichi – yangi materialni o'zlashtirish uchun zarur manbalarni taqdim etish.
3. Amaliy bosqich – mustaqil mashqlar, testlar, matnlar bilan ishlash.
4. Nazorat va baholash bosqichi – o'z-o'zini tekshirish va o'qituvchi tomonidan baholash.

Masalan, rus tilida “Kasbiy muloqot” mavzusi bo'yicha modul quyidagicha tuzilishi mumkin:

- yangi so'zlar va iboralar;
- dialog va matnlar;
- mustaqil tarjima topshiriqlari;
- yozma va og'zaki mashqlar;
- test va refleksiya.

Tematik ta'lim zamonaviy pedagogik yondashuv sifatida bir qator muhim afzalliklarga ega bo'lib, u ta'lim jarayonining samaradorligini sezilarli darajada

oshiradi. Avvalo, ushbu yondashuv talabalarning mustaqilligini rivojlantirishga xizmat qiladi, chunki ular o'quv materialini faqat o'qituvchi ko'magida emas, balki o'z tashabbusi va faolligi asosida ham o'zlashtiradi. Bu esa ularning shaxsiy o'quv mas'uliyatini kuchaytiradi va bilim olish jarayoniga ongli yondashuvni shakllantiradi.

Shuningdek, tematik ta'lim har bir talabaning individual o'qish sur'atini hisobga olish imkonini beradi, ya'ni o'quvchi materialni o'z imkoniyatlari va tezligiga mos ravishda o'zlashtiradi. Bu esa ta'lim jarayonida ortiqcha bosimni kamaytirib, samaradorlikni oshiradi. Bundan tashqari, mazkur yondashuv bilimlarni tizimli va izchil o'zlashtirishga yordam beradi, chunki o'quv materiallari mantiqan bog'langan mavzular asosida beriladi.

Tematik ta'lim jarayonida o'z-o'zini nazorat qilish ko'nikmalarining rivojlanishi ham muhim o'rin tutadi, bu esa talabalarga o'z bilim darajasini mustaqil baholash va xatolarini aniqlash imkonini beradi. Natijada, o'quvchilarda refleksiya jarayoni shakllanadi. Shuningdek, ushbu yondashuv talabalarning o'qishga bo'lgan ichki motivatsiyasini kuchaytiradi, chunki ular o'z o'quv faoliyatida faol ishtirok etib, real natijalarga erishayotganini his etadi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, tematik yondashuv asosida tashkil etilgan darslar talabalar faolligini oshiradi va ularning mustaqil ishlashga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi. Talabalar o'z faoliyatini rejalashtirish, vaqtni samarali taqsimlash hamda bilimlarini mustaqil baholash ko'nikmalariga ega bo'ladi.

Shuningdek, tematik ta'lim rus tilini o'rganishda kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Xulosa qilib aytganda, rus tilini o'qitishda tematik yondashuv talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatini rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi. Ushbu yondashuv o'quv jarayonini samarali tashkil etish, talabalarni faol o'rganishga jalb etish hamda ularning bilimlarini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Kelgusida tematik ta'limni yanada takomillashtirish, innovatsion texnologiyalar bilan integratsiyalash hamda amaliy metodik tavsiyalar ishlab chiqish muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Zimnyaya I.A. Pedagogik psixologiya. – Moskva: Logos, 2004.
2. Polat E.S. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. – Moskva, 2010.
3. Passov E.I. Kommunikativ metodika asoslari. – Moskva, 1991.
4. Xodjayeva N. Ta’limda innovatsion texnologiyalar. – Toshkent, 2018.
5. O‘zbekiston Respublikasi “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni.